

Nerazumljiva razsodba

Slovensko javnost v Italiji je hudo prizadela vest, da je ustavno sodišče izdalo rozsodbo, s katero je v bistvu sprejelo priziv vlade, češ da je nezakonit tisti člen notranjega pravilnika deželne sveta, ki dovoljuje, da sestavlja samostojno skupino v deželnem zboru tudi en sam svetovalec, če je ta izvoljen na kakšni listi narodne manjšine. Najhujši in za našo manjšino najbolj škodljiv pa je tisti del besedila omenjene rozsodbe, kjer je rečeno, da dežela ni pristojna, da s svojimi zakoni urejuje manjšinska vprašanja, temveč da je za to pristojna le država.

V zvezi s to rozsodbo je Svet Slov. skupnosti odobril resolucijo, ki jo zaradi njene važnosti objavljamo v celoti. (Ured.)

»Svet Slovenske skupnosti v Trstu je z globokim obžalovanjem vzel na znanje poročilo, da je ustavno sodišče v Rimu sprejelo priziv vlade, ki je izpodbijala 2. odstavek čl. 23 notranjega pravilnika deželne sveta, ki določa, da ima svetovalska skupina lahko tudi enega samega svetovalca, če je izvoljen na kakšni listi slovenske etnične manjšine.

Svet Slovenske skupnosti ugotavlja, da je omenjeni odstavek pravno utemeljen s čl. 3 statuta za deželo Furlanija-Juljska krajina, s čl. 3 6 in 10 ustave (tudi v zvezi z mednarodnimi obveznostmi), ki vsebujejo temeljna in načelna jamstva za enakopravni položaj ter zaščito pripadnikov slovenske manjšine in njenih predstavnikov in meni, da je zato sodba ustavnega sodišča pravno neosnovana, v svoji utemeljitvi pa krivična za slovensko etnično manjšino, zlasti ker trajno postavlja slovensko zastopstvo v položaj neenakopravnosti in ker ne gre za nikakšen spor o pristojnosti med državnimi in deželnimi organi.

Svet Slovenske skupnosti izreka svoje začudenje, ker je omenjeni 2. odstavek čl. 23 notranjega pravilnika izpodbijala vlada leve sredine, ki bi morala kazati več razumevanja do slovenske manjšine ter izražati svoje ogorčenje, ker preti nevarnost, da bi vlada izpodbijala vse sklepe deželnih organov glede slovenske manjšine, ji s tem odnevala njene pravice v okviru deželne samouprave, ki je dobila posebni statut zaradi prisotnosti slovenske manjšine in ki bolj pozna potrebe ter probleme Slovencev, kakor osrednja vlada v Rimu, katera je doslej na tem področju prav malo naredila.

Svet Slovenske skupnosti pripominja, da imajo zastopniki italijanske manjšine v občinah z nemško večino na Južnem Tirolskem pravico do lastnih svetovalskih skupin, četudi ne dosežejo po pravilnikih določenega števila.

Ko svet Slovenske skupnosti protestira proti omenjenemu prizivu in sodbi ter poziva vlado, naj odstopi deželnim organom, ki so v tem primeru pokazali razumevanje do slovenske manjšine, več pristojnosti na tem področju, odnosno naj sama čimprej izda ustrezne zakone za zaščito Slovencev.

VZROKI KITAJSKE PASIVNOSTI

Ameriška vlada je sklenila poslati nadaljnje okrepite v Vietnam, da bi okrepila boj proti komunističnim gverilcem. Povečala bo zlasti število helikopterskih jat, ki so posebno primerne za boj proti gverilcem.

Poveljnik sedme ameriške mornarice na Tihem oceanu, admiral Blackburn, pa je priredil v sredo tiskovno konferenco, na kateri je izjavil, da so njegova letala v stanju izvesti vsaj en napad na dan, proti vojaškim napravam v Severnem Vietnamu. Blackburn je tudi izjavil, da ladje sedme mornarice nadzirajo obale Južnega Vietnoma in pomorski promet s Severnim Vietnamom, da bi preprečile dotok preskrbe komunističnim gverilcem po morju. Zanimal pa je, da pomeni to pravo pomorsko blokado.

Kot se zdi, uvajajo v severno-vietnamski prestolnici Hanoju varnostne ukrepe za primer letalskih napadov. V teku je evakuacija otrok in na raznih krajih v Hanoju kopljevo jarke, v katere naj bi se zateklo prebivalstvo med letalskimi napadi. Združene države so namreč, kot znano, izjavile, da se bodo letalski napadi proti Severnemu Vietnamu nadaljevali in postajali vse hujši, če hanojski režim ne bo pokazal namena, da preneha z dajanjem pomoči gverilcem v Južnem Vietnamu.

V Južnem Vietnamu se medtem nadaljujejo boji med vladnimi silami in gverilci Vietkonga. Pri komunističnem napadu na neko vladno postojanko okrog 140 kilometrov južno od Saigona je bil en Američan ubit, trije pa ranjeni. Južno vietnamske sile so imele 7 mrtvih in 16 ranjenih.

Vse kaže, da se bo vojna v Vietnamu še razširila. Pač pa so Američani vedno bolj

prepričani, da Kitajska nima namena direktno poseči v vojno in da se bo zadovoljila le z verbalnimi protesti. Po njihovem mnenju Kitajska v zadnjem času nalašč napihuje polemiko s Sovjetsko zvezo, da bi odvrnila pozornost od svojega pasivnega zadržanja v vietnamskem dogajanju. Zelo verjetno je, da odgovarja to mnenje resnici, ker si je dejansko težko razložiti kitajsko pasivnost spričo ameriških bombardiranj Severnega Vietnoma.

Najbolj verjetna razlaga za to, da Kitajci tako pasivno gledajo bombardiranje Severnega Vietnoma, je najbrž v tem, da si Kitajska spričo mnogih nujnih nerešenih gospodarskih in prometnih, verjetno pa tudi političnih problemov ne more privoščiti direktnega posega v vietnamsko vojno, vsaj za zdaj še ne. Na to se seveda ni mogoče stoodstotno zanesti, ker so, kot znano, diktatorski in totalitarni režimi, kot je kitajski, nepreračunljivi. Toda totalitarnost in nesvoboda še ne pomenita moči. In to velja tudi za Kitajsko, ki je bolj močna v besedah, kot v sredstvih.

Volitve na Koroškem

V nedeljo so imeli na Koroškem deželne volitve. Vse stranke so po večini obdržale svoje postojanke. Socialistična stranka je obdržala 18 mandatov, dobila je pa osem tisoč glasov več kot leta 1960. Ljudska stranka je tudi dobila isto število sedežev v deželnem svetu, napredovala pa je za tri tisoč glasov. Stranka svobode je tudi ohranila 5 poslancev, čeprav je zgubila nekaj nad dva tisoč glasov. Komunisti imajo enega poslanca in 7500 glasov, to je za 200 manj kot zadnjič.

Slovinci so volili razcepljeno. En del je oddal glasove socialistom. Tisti del, ki je prej volil ljudsko stranko, je pa nastopil samostojno kot »Koroška volilna skupnost«. Zbrala je 4272 glasov, a premalo, da bi prodrla z enim mandatom. Vendar pa je njena številčna moč, zlasti v velikovškem okraju, pokazala smisel za samostojen slovenski nastop.

Kongres slovenskih komunistov

V sredo se je začel v Ljubljani 5. kongres Zveze komunistov Slovenije. Glavno poročilo je imel zvezin tajnik Miha Marinko, ki je obravnaval predvsem družbeno-gospodarska vprašanja v Sloveniji. V imenu ZKJ je spregovoril Veljko Vlahović, ki je orisaj zlasti stališče Jugoslavije v mednarodni politiki. Kongresa se kot gostje udeležujejo tudi predstavniki komunističnih in socialističnih strank iz Italije in Avstrije. Slov. kulturno gospodarsko zvezo zastopajo pa predsednik Race in člana izvršnega odbora Valtrič in Predan.

Diplomatski odnosi med Bonnom in Izraelom

Redni diplomatski odnosi med Zvezno Nemčijo in Izraelom ne morejo biti vzpostavljeni prej, dokler ne rešijo nekaterih visečih vprašanj. Do tega zaključka je prišla bonnska vlada po vrnitvi poslanca Birrenbacha iz Jeruzalema, kjer je imel vrsto razgovorov z odločujočimi krogi izraelske politike. Težave so tudi psihološke narave, kot menijo v nemški prestolnici.

Vendar vlada prepričanje, da bodo vsa vprašanja kmalu rešena in da bo Nemčija že v teku enega meseca priznala Izrael, kar bo silovit udarec za Egipt in za ves arabski svet. S tem se bodo morali namreč Nasser in drugi arabski voditelji dokončno odreči upanju, da bi mogli še kdaj izbrisati Izrael z zemljevid ali ga zadaviti z blokado. Izrael z Nemčijo za hrbtnom bo postal zanje nepremagljiv. Toda to kašo so si s svojo nepremišljenostjo skuhal sami...

RADIO TRST A

• NEDELJA, 21. marca, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Roganu; 10.30 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 11.00 Veseli motivi v slovenski pesmi; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Gojko in Cvetka«, pravljica, napisal Fran Roš. Prvi del. Igra RO.; 12.00 Nabožne pesmi; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Odmevi tedna v naši deželi; 15.00 Znani pevci: Catherine Spaak; 15.30 »Glas iz daljave«, radijska drama, napisal Ermanno Carzana, prevedla Desa Kraševc. Igra RO., režira Stana Kopitar; 18.25 Glasba s filmskih trakov; 20.30 Iz slovenske folklore - Lelja Rehar: »Boš videu ti grješnik, kako bo hudo...«; 21.00 Vabilo na ples.

• PONEDELJEK, 22. marca, ob: 11.45 Glasbeno potovanje po Evropi; 12.15 Iz slovenske folklore - Lelja Rehar: »Boš videu ti grješnik, kako bo hudo...«; 17.20 Širimo si obzorja: »Začetek Goriške nadšofije«. Napisal Rado Bednarik; 18.30 Koncertisti naše dežele - Pianistka Grazia Barbantara, Mario Bugamelli in Pavle Merku; 19.15 Plošče za vas; 23. quiz oddaja; 20.35 Domenico Cimarosa: Dva barona iz Roccazurre (pred. B. Giuranna), komična opera v dveh dejanjih.

• TOREK, 23. marca, ob: 11.45 Neapeljski motivi; 12.15 Pomenek s poslušavkami; 17.20 Italijanščina po radiu; 18.30 Sodobna simfonična glasba; 19.00 Radijska univerza - Tone Penko: Kraška flora: »Francoska grebenuša«; 19.30 Postni govori - Prof. Janez Vodopivec: »Jetrnike reševati«; 20.35 Kulturni odmevi - dejstva in ljudje v deželi; 22.00 Slovenske novele 19. stoletja - Ivo Trošt: »Učitelj Gregor«.

• SREDA, 24. marca, ob: 11.35 Radio za šole (za I. stopnjo ljudskih šol); 12.15 Brali smo za vas; 13.30 Prijetna srečanja, izbor motivov in izvajavcev; 17.25 Radio za šole (za I. stopnjo ljudskih šol); 18.30 Slovenski skladatelji dvajsetega stoletja: »Anton Lajovic«, pripravil Dragotin Cvetko; 19.15 Higiena in zdravje, pripravil dr. Rafko Dohar; 20.35 Simfonični koncert orkestra »Alessandro Scarlatti« Italijanske Radiotelevizije iz Neaplja. V odmoru (približno ob 21.10) Nov pesniški rod: »Janez Ovsec«, pripravil Martin Jevnikar.

• ČETRTEK, 25. marca, ob: 11.45 Italijanski akvarel; 12.15 Postne legende - Marijan Vouk: »Pilatova hči«; 17.20 Italijanščina po radiu; 17.35 Iz albuma lahke glasbe, pripravila Susy Rim; 18.30 Glasbena oddaja za mladino, pripravil Dušan Jakomin; 19.15 Poglavlja iz zgodovine slovenske književnosti - Vinko Belič: »Prešernovo zanimanje za ljudsko pesem«; 20.35 »Sončni dan«, radijska drama, ki jo je napisal Giuseppe Dessi, prevedel Martin Jevnikar. Igra RO., režira Stana Kopitar.

• PETEK, 26. marca, ob: 11.35 Radio za šole (za II. stopnjo ljudskih šol); 12.15 Pomenek s poslušavkami; 17.25 Radio za šole (za II. stopnjo ljudskih šol); 18.30 Slovenski solisti; 19.00 Italija in južni Srečani v letih 1848-1918 - Miloš Vauhnik: »Osebnost Niccolòja Tommasea«; 19.30 Postni govori - Dr. Kazimir Humar: »Mrličje pokoravati«; 20.35 Gospodstvo in deło; 21.00 Verski motivi v operni glasbi, pripravil Dušan Jakomin; 21.30 Mišli in nazori.

• SOBOTA, 27. marca, ob: 11.45 Ameriški odmevi; 12.15 Kulturni odmevi - dejstva in ljudje v deželi; 15.00 »Volan«. Oddaja za avtomobiliste; 17.00 Pevski zbori Furlanije-Juljske krajine; 17.20 Druzi Vatikanski koncil. Poročila in komentarij; 17.30 Pisani balončki, radijski tečnik za najmlajše, pripravila Krasulja Simoniti; 19.15 Družinski obzorje; 20.45 Zbor »France Prešeren« iz Kranja; 21.00 Postne legende - Marijan Vouk: »Usmiljenje ptice«; 21.35 Vabilo na ples.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 21. marca, nedelja: Bilka, Vesna
- 22. marca, ponedeljek: Vasilij, Lada
- 23. marca, torek: Slava, Zmagoslav
- 24. marca, sreda: Simon, Gabriel
- 25. marca, četrtek: Ozn. M. D., Minka
- 26. marca, petek: Maksim
- 27. marca, sobota: Rupert

V znamenju zблиžanja in sodelovanja med republiko Slovenijo in našo deželo

Ob koncu pret. tedna so se zbrali v beli dvorani na goriškem županstvu predstavniki deželnega odbora Furlanije-Juljske krajine, predstavniki goriške občine in zastopniki upravnih organizmov slovenske republike. Navzoča sta bila tudi jugoslovanski generalni konzul iz Trsta in goriški prefekt.

Goriški župan je v svojem pozdravnem govoru na slovenske goste poudaril doseganje stike z upravniki Nove Gorice in Slovenije, ki so prinesli vidne koristi ne samo za naše mesto, marveč tudi za vso deželo. Razgovore na področju kulturnih, urbanističnih, prometnih, agrarnih in trgovinskih stikov bo treba nadaljevati na še bolj širokih osnovah.

Podpredsednik Izvršnega sveta republike Slovenije Janko Smole je poudaril važnost takih stikov za reševanje skupnih vprašanj; v prvi vrsti za izboljšanje prometnih zvez s Slovenijo in za uresničenje avtoceste Vil'esse-Gorica-Ljubljana.

Zdi se pa, da še ne bo tako kmalu prišlo do tega. Na slovenski strani nameravajo dosedanje ceste le razširiti in odstrani-

ti preostre ovinke. Tekla naj bi pa za zdaj še po isti smeri.

Vsekakor so se iz tega prvega sestanka izcimila stvarna vprašanja, ki jih bo mogoče točno reševati na prihodnjem sestanku v Ljubljani, kamor je Smole povabil italijanske sobesednike. Po kosilu v Pierisu so si slovenski gostje ogledali nekatere javne ustanove v Vidmu. V slovensko-beneške kraje niso šli. Zvečer so imeli člani obeh delegacij skupno večerjo v Novi Gorici, kot gostje župana dr. Štruklja.

Je o repertoarju Slovenskega gledališča

Spoštovan! gospod glavni urednik.

Oglašam se v imenu deklet, zvestih čitateljic Vašega lista.

Na prvi debati o repertoarju gledališča pri okrogli mizi smo se razveselile, ko so nam povedali, da je prisoten tudi Vaš dopisnik. Nase veselje pa je splahnelo, ko se je omenjeni gospod oglašal k besedi. Med nami se je nato vnela debata. Ali je gospod boječ ali pa nesposoben kaj povedati iz svoje vreče. To razočaranje je še potrdil dosis v Novem listu, ka ti prisotni smo toplo pozdravili besede prof. Peterlina, nato še topleje kratke in modre ugotovitve in napotke pisatelja Borisa Pahorja, zd. se pa, da je Vaš zastopnik slišal samo govor g. prof. Peterlina, ker obširno na vaju njegove pr'pembe, medtem ko opravi prof. Pahor a s tremi vesticami. Ali se Vam, gospod glavni urednik, ne zdi, da je za tako pošten tednik, kakor je »Novi list«, takšno poročanje nekoliko nepošteno? Ali pa je dobrodošla samo tista kritika, ki je Vašemu dopisniku bolj všeča?

Hvaležne Vam bomo za pojasnilo.

S spoštovanjem

Tončka Lipovec in prijateljica

Naša cenjena dopisnica se predvsem moti, ko piše, da je bil prisoten na posvetovanju »za okroglo mizo« o repertoarju Slovenskega gledališča tudi naš dopisnik; ni ga bilo, ker je bil naš glavni urednik zadržan drugje, kulturni urednik pa je bil bolan. Zato ne vemo, koga je zamenjala za našega dopisnika in kdo jo je tako razočaral.

Mi smo čutili dolžnost, da obvestimo svoje bravce čim najbolj izčrpno o tej debati, ki se nam je zdela važna. Zato smo naprosili enega izmed udeležencev, da je napisal članek in prikazal v njem glavne ugotovitve debate. Jasno je, da naš namen (in namen članka) ni bil v tem, samo kronološko poročati o poteku debate, ampak v prvi vrsti izkristalizirati problematiko, o kateri je tekle debata. In zdi se nam, da se je eno — in najboljši bistveno — kritično stališče do repertoarne politike Slovenskega gledališča izkristaliziralo prav v pripombah prof. Peterlina. Po njegovem naj bi imelo Slov. gledališče značaj ljudskega gledališča in naj bi uočevalo slovenske tradicije, v nasprotju s sedanjo repertoarno politiko, ki hoče elitno gledališče, namenjeno kulturni eliti in intelektualcem. Vsi drugi govorniki so se omejili na manj bistvene pripombe k repertoarni politiki Slov. gledališča. Kljub temu smo v okviru svojih možnosti glede na prostor dovolj obširno poročali tudi o njihovih intervencijah, katerim smo posvetili 72 vrstic, medtem ko smo jih posvetili izvajanjem prof. Peterlina, enega najuglednejših gledaliških kritikov in strokovnjakov, le 48.

Gotovo je, da nikakor nismo hoteli omalovaževati izvajanj drugih diskutantov, toda skoraj vsi izmed njih imajo z gledališčem le rahle (če sploh kakšne) stike in prav gotovo niso tako doma v gledališki problematiki kakor prof. Peterlin.

(Ured.)

Makaríos spet začenja

Na Cipru še vedno ni miru. Zadnje dni je prišlo večkrat do streljanja, kot je izjavil neki glasnik Združenih narodov v Nikoziji. Pristavil pa je, da je položaj trenutno na vsem otoku miren.

Neki ciprski Turek, ki je bil ranjen med streljanjem v kraju Ambelicou, je umrl v bolnišnici.

Vladne oblasti v Atenah so izrazile saskrbljenost nad dejstvom, da je bila postavljena turška mornarica, ki ima oporišče v Aleksandretti nasproti Cipru, te dni v stanje pripravljenosti. Ankarska vlada pa je zagrozila s takojšnjo intervencijo turških sil v primeru, da bi spravile grško-ciprske sile nadškofa Makaríosa turško manjšino na Cipru v nevarnost.

Toda vse kaže, da imajo Makaríosove oborožene sile prav ta namen. Nadškofu Makaríosu žilica očitno še vedno ne da miru.

Italija v temi?

V ponedeljek je bila vsa država v nevarnosti, da ostane brez luči, da se ustavijo vse tovarne, električni tramvaji in železnice in da ostanejo brez kosila tudi vse družine, ki kuhajo na električnem štedilniku. Vseh 70 tisoč. uslužbencev Združenih državnih električnih podjetij (ENEL) je sklenilo stopiti v 24 urno stavko. Zahtevajo namreč plačilne izboljšave in poviške, čeprav spadajo v najboljše plačano kategorijo delavcev.

Ta stavka bi bila prva te vrste in bi res za 24 ur ohromila vso industrijsko in prometno dejavnost v državi. Gospodinjje so v strahu že kupovale sveče za razsvetljava in drva za kurjavo. S stavko bi bili prizadeti po večini revni sloji. K sreči je bila ta nepotrebna stavka v zadnjem hipu odložena. Ni pa še preklicana za prihodnje tedne.

Izdajatelj: »Novi list« d. z. o. z. • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

Veseli nad obiskom slovenskih pisateljev Zaton nezaslužene slave

V torek zvečer je bil v Kulturnem domu v Trstu literarni večer, na katerem so brali iz svojih del pesniki in pisatelji iz Ljubljane ter dva tržaška literarna predstavnika. Večer je bil v gledališki dvorani, ki je morda za take prireditve premalo intimna, vendar zaradi precej dobre udeležbe ta okolnost ni motila. Potreben pa bi bil mikrofoni, ker v mnogih primerih poezija ni prišla do izraza zaradi pretižega branja. Večer je organiziral Slovenski klub.

Nastopili so tile pesniki in pisatelji: Filibert Benedetič, Mira Miheličeva, Edvard Kocbek, Kajetan Kovič, Boris Pahor in Lojze Krakar. Obseg prispevkov je bil malce preobširen in bi gotovo večer zapustil še lepši vtis, če bi bili prispevki izbrani v nekem ravnotežju. Na takih večerih gre pač predvsem zato, da se besedni ustvarjanci predstavijo občinstvu in jih tako lahko spozna tudi kot ljudi in ne samo kot umetnike iz knjige. Za tak neposredni stik pa zadostuje tudi krajši izbor.

Pozornost občinstva je bila ta večer nedvomno obrnjena predvsem na Edvarda Kocbeka. Tržaško občinstvo je želelo videti in slišati njega in njegovo pesem. Gotovo je bil največja pesniška osebnost tega večera prav Edvard Kocbek. Morda bi bili želeli slišati predvsem njegovo najnovejšo pesem, a njemu se je delo, da je primerno izbrati pesmi po kronološkem redu nastanka. Kljub pesniški dovršenosti celotnega izbora sta najbolj prevzeli poslušavce zadnji dve: Moje življenje in Lipicanci. V teh dveh pesmih je sicer Kocbek še vedno enako svež in nov, kot je bil tedaj, ko je pel, kako vlečeta voz dva vola in se izgubljata v gozd, vendar vstaja v tej poeziji pred nas povsem nov svet sedanosti in njegova kričeča nasprotja. Občinstvo je seveda pokazalo vse svoje simpatije prav do tega pesnika. Zdi se, da bi dosegel večer vse drugačen vrh in zaključek, če bi ga bil zaključil on.

Iz svojega zadnjega romana »Mavrica nad mestom« je brala poglavje Mira Miheličeva. Tudi ona ima danes že svoje ime v slovenski književnosti in smo prepričani, da bi v kakem drugem prispevku prišla bolj do izraza njena pisateljska moč. Poglavje iz knjige, ki ga je brala, je bilo za večer malo predolgo, diha pa iz njega tanek psihološki posluš Miheličeve za današnjo slovensko stvarnost, ali še boljše, posluš za utrip družine v današnji slovenski sredini, družine z vso problematiko omajanih zakonov in odtujenih otrok.

Poezija Kajetana Koviča je subtilna miselna lirika, ki poje v navzkrižjih dobe in človeka, ki je razpet v ta čas. Poslušavec ima ob njej vtis resnosti in pesnikove svete službe poeziji.

Lojze Krakar je nanizal pred nas vrsto pesmi, kar preveč, da bi mogle v celoti v našo zavest. Čutiti je bilo drobne utrinke lepote, ki pa so se v množici verzov preveč porazgubili.

Kot zadnja omenimo domača pisatelja, ker sta pač domača, to sta Boris Pahor in Filibert Benedetič.

Benedetič je imel težko nalogo, uveljaviti se med samimi že priznanimi ustvarjanci. On je bil najmlajši. Recital je svoje štiri pesmi. Njegova prednost je bila, da je recital bolj živo in bolj razumljivo kot pa nekateri drugi. Občinstvu so bile blizu pesmi zaradi tematike z obale in iz Beneške Slovenije, a za zdaj je bilo pač še najbolj čutiti rodoljubno struno, ki ji bo moral dati pesnik še božanski pesniški pridih.

Zelo nas je zanimal prispevek Borisa Pahorja. Iz svojega obsežnega opusa bi bil lahko Pahor izbral marsikaj, a se je nepričakovano odločil za nekaj posebnega, za prozo, ki ji je dal naslov Tru-

barjev pepel. Skoraj ni literarne težnje in iskanja umetniške izpovedi v vsem, kar je bral, a je v tem doživljenem razmišljanju in popisu košček njegovega srca, po katerem se pretaka živa kri njegovih dedov in pradedov. Morda bi z nekim izrazitim literarnim odlomkom Pahor doživel večji zunanji učinek, a ga je žrtvoval, da je lahko povedal svojo najglobljo izpoved ljubezni do svojega naroda in do človeka, ki je dal njegovemu narodu pisano besedo.

Tako so se zvrstili pisatelji in pesniki ta večer. Prinesli so pred tržaško občinstvo mnogo lepote. Vendar se zdi, da smo Tržačani čakali vsaj malo bolj aktualen večer. Pravim, da je bil sicer lep, a naši ustvarjanci so govorili v splošnem — razen Kocbeka — o nečem, kar je minilo. Vemo, da pretresa sodobnega slovenskega umetnika tudi ta trenutek še mnogo več kot pretekla vojna, kot mladinski dogodek meščanske družine, ali pa je bila preobilica vsega, da so pesmi kot Robot ali pa zadnji dve Kocbekovi pesmi vtonile v obilici recitacij. Večer bi bil po svoji izpovedni tematiki in morda po zboru avtorjev lahko še bolj zanimiv. Vsekakor pa je tudi tak, kot je bil, prinesel rahlo razgibanost v literarno mrtvilo našega mesta.

Nastopajoče je predstavljal Joško Lukeš. Predsednik Slovenskega kluba, dr. Hlavaty, se je zahvalil književnikom, še posebej gostom, za njihov nastop in jih povabil ponovno v naše mesto. Temu vabilu se je z odobravanjem pridružil tudi občinstvo in se pridružujemo tudi mi.

Skrivnostni Kremelj - simbol despotizma

Sredi Moskve se dviga dolgo zidovje, zgrajeno iz rdeče opeke, ki obdaja široko skupino palač, dvorcev, muzejev, orožarn in ministrskih uradov sovjetske Rusije. Že izza davnih časov tatarske nadoblasti je bil ta kraj nedostopen za navadnega podanika tatarskih hanov, pozneje ruskih velikih knezov in cesarjev, danes pa novih sovjetskih oblastnikov. Ljudje, zlasti na zahodu, izgovarjajo ime Kremelj z nekim tajnim prizvokom, v katerem odmeva strah pred neomejeno in despotično oblastjo.

Skrivnostna in pestra je zgodovina tega gradu, ki predstavlja najstarejši del mesta. Ime je tatarsko in pomeni utrjen in zavarovan kraj. Tatarski kani, ki so vladali nad Moskovijsko od 13. do 15. stoletja, so ga prvi utrdili. Kremelj so olepšali moskovski veliki knezi, ki so morali plačevati kanom letni davek. Ob koncu 15. stoletja pa ni bil Kremelj samo utrjena postojanka sredi prestolnice moskovskih velikih knezov, ampak že celo mesto razkošnih palač, samostanov, cerkva z zlatimi ikonami, stolpov s čebulastimi zvoniki, vojašnic in carskih soban. Večino prekrasnih poslopij so zgradili italijanski mojstri v bizantinsko-ruskem slogu, združenem z romanskimi stavbnimi elementi. Že od daleč so pozdravljale potnika kremeljske strehe, sijoče v zlatih in sinjih barvah, kakor da se pne nad »sveto« Moskvo sama nebeška mavrica. Ves ta najstarejši del mesta je obdajal dva kilometra dolg zid, visok 15 do 20 metrov, nad katerim se je dvigalo 19 stolpov.

Do 18. stoletja so stolovali v Kremlju tudi ruski carji in patriarhi ruske pravoslavne cerkve. Svetna in verska oblast je bila združena skozi stoletja v kremeljskih palačah. Leta 1712 pa je car Peter Veliki prenesel prestolnico v po njem imenovani Petrograd, danes Leningrad. Moskva z mogočnim Kremljem je pa še vedno ostala kot znak ruske politične moči in kulturnega življenja. Zgodovina Rusije se je še vedno razvijala vzporedno s slavo in padci Mo-

Ze nekaj časa hodijo po svetu tisti štirje kričači znani pod imenom »beatles«. Vsi listi so bili še pred nekaj tedni polni slik štirih fantov z dolgimi grivami, tesnimi hlačami, ki so na odrih kričali neke popevke in se zvijali, kot da bi jih metalo božje. Mlade zamaknjenke so ob njih pogledu padale kar v nezavest. Njim so pa za kričanje, kar naj bi bila nova pevska umetnost, leteli milijoni in milijoni v žep.

Zdi se pa, da gre njih neumna slava že nekoliko h kraju. V nedeljo so prileteli na letališče v Solnograd. Tam jih je čakala množica privrženek, pa tudi veliko število drugih, ki so v znak protesta proti njim nosili tablice z napisi: »Proč iz Mozartovega mesta«. Nasprotniki so se obmetavali s snežnimi kepami; drugega hujšega ni bilo. »Beatlese« so s policijskim varstvom prepeljali v hotel, kjer so imeli tudi tiskovno konferenco. Eden izmed časnikarjev jih je vprašal, če so že kaj slišali govoriti o slavnem skladatelju Mozartu. »Čudovit mož«, je zinil eden od njih. Na vprašanje, koliko bi dali za en Mozartov koncert, so se odrezali, da niti stotinke.

skve in njenega vidnega znaka Kremlja. Za svojimi zidovi skriva bogato zakladnico ruskih carjev in mnogotere zgodovinske zanimivosti. Ob vznožju zvonika pri cerkvi kronanja ruskih carjev leži velikanski zvon »car Kolokol«, vlit leta 1737, baje iz bronu uplenjenih topov. Težak je 2022 stotov, obodov obseg pa znaša 18 metrov. Tako je velik, da ga ne morejo obesiti v nobeno lino. Po velikosti mu je podoben tudi »carski top«, ki zeva z odprtino več kot enega metra blizu zvona. Vlili so ga že leta 1596. Kakor ni Kolokol še nobenkrat zazvonil, tako tudi ta top še nikoli ni ustrelil. Oba sta samo priči nekdanje carske veličine, oziroma megalomanije.

Leta 1812 je gledal Napoleon skozi line kremeljskega obzidja gorečo Moskvo, katero je ukazal zažgati poveljnik Rostopčin. Na višku svoje moči se je moral Napoleon z begom rešiti iz zub'jev v Kremlju in iz ognjenega morja v Moskvi. Mrki Kremelj ni dovolil ne kanom, ne carjem, ne Napoleonu in ne pozneje Hitlerju, da bi se v njem za stalno ugnezdili. Mnogi nasilniki pa so pustili tam znake svojega nasilja. Še danes stoji pred arzenalom v Kremlju 800 francoskih topov. V muzejih se leskečejo dragulji carskih kron, razstavljeno je orožje nemških napadalec. Vse kaže moč in nje minljivost. Skrivnostni in oblastni Kremelj pa še stoji nad Moskvo, simbol moči in njene minljivosti.

Pričakal je nove oblastnike v oktoberski revoluciji leta 1917. Tedaj so se odprla revolucionarjem velika trdnjavska vrata šele po sedemdnevni krvavi boji. Od Lenina do Stalinove smrti in do padca Nikite Hruščova, so se stekale niti sovjetske oblasti v teh palačah. Danes sede v njih sobanah novi ljudje, ki jih ne obdaja več tak sloves moči.

Kremelj je pa še vedno simbol ene izmed svetovnih velesil, središče moči in oblasti prostranstva od Baltika do Pacifika.

† Stanko Premrl

V Ljubljani je umrl po daljšem bolehanju monsinjor in biseromašnik Stanko Premrl v 85. letu starosti. Pokojnik je bil znan v kulturnem svetu zlasti kot skladatelj in glasbeni pedagog. Predaval je tudi kot redni profesor na Glasbeni akademiji v Ljubljani. Po rodu je bil z Vipavskega. Pogreb se je vršil včeraj popoldne v Ljubljani. S Premrlom je legel v grob eden izmed najvidnejših cerkvenih modernih skladateljev. Slovenska kulturna javnost ga bo ohranila v spoštljivem spominu.

Naše iskreno sožalje rodbini.

S Tržaškega

Seja nabrežinskega občinskega sveta

V ponedeljek se je sestel na sejo občinski svet. Župan je najprej poročal o prizadevanju občinske uprave za odpravo stanovanjske stiske, zlasti glede nea precejšnje število sodnih izselitev. V tej zvezi je župan sporočil, da je stopil v stik tudi z deželnim odbornikom pa javna de'la, s katerimi je proučil možnost, da bi tudi dežela nakazala določeno vsoto denarja za zgradnjo nekaj stanovanj. Svet je nato odobril predlog odbora, naj se s 1. julijem razširi smetarska služba na Nabrežino, Nabrežino-kamnolomi in Nabrežino-postaja. Če'otna služba bo izkazovala nad 6 milijonov lir letnega primanjkljaja, vendar jo je treba izvrševati, ker gre za važno javno korist.

Obširna razprava je nato nastala, ko je odbor predlagal, naj se tudi letos nakaže milijon lir prispevka krajevni turistični

ustanovi. Svetovalec dr. Floridan je pri tem izjavil, da bi moral občinski svet biti poučen o delovanju omenjene ustanove, preden sklene nakazati kak prispevek, in hkrati obžaloval, da občinska uprava nima takorekoč besede pri vodstvu ustanove, za ustanovitev katere si je toliko let tako živo prezadevala. Demokristjanski svetovalec Beltramini je predlagal, naj se razprava o tem vprašanju odloži, da bo lahko odbor pripravil obširno poročilo o delovanju turističnega urada. Bivši župan A'bin Škerk, ki je bil doslej član upravnega odbora omenjene ustanove, je izrazil pomisleke glede občinskega prispevka, češ da turistična ustanova razpolaga letos s 15 milijoni lir in je njen proračun povsem aktiven. Pri pomnil je nadalje, da vodstvo ustanove nima nobenega posluha za predloge in zahteve slovenskega dela prebivalstva občine, saj ni na primer vzelo v poštev niti soglasne zahteve prejšnjega občinskega sveta, naj se postavi na sedežu ustanove napis tudi v slovenskem jeziku.

V svojem odgovoru je župan Legiša podaril, da bi bilo za tako važno dejavnost, kot je turizem, škodljivo, če bi prišlo med občino in turistično ustanovo do razpoke, hkrati pa je pripomnil, da bo naloga novega občinskega predstavnika v upravnem odboru ustanove, da uveljavi stališče občinske uprave. (česar se dosedanjemu predstavniku očitno ni posrečilo — op. ured.). Ker je spreminjevalni predlog svetovalca Beltraminija skoraj soglasno odobren, se bo razprava o tem vprašanju nadaljevala na eni prihodnjih sej.

IZ DELOVANJA DEZELNEGA SVETA

Ta teden je deželni svet med drugim izglasoval zakon, s katerim se ustanavlja poseben odbor za turizem, katerega naloga bo, da bo dajal nasvete in stavil predloge deželnemu odborniku za tujski promet. Odbor med drugimi sestavljajo predstavniki turističnih ustanov iz Gradeža in Lignana, v njem pa ni nobenega zastopnika podobnih ustanov s Tržaškega. Svetovalec Slov. skupnosti dr. Škerk si je v okviru komisije in tudi med razpravo v deželnem svetu prizadeval, da bi v omenjeni odbor vključili tudi predstavnika nabrežinske občine, ki je v zadnjih letih zabeležila na tem področju velik napredek tako glede investicij kot glede dotoka turistov in nočnin. Njegov predlog pa je bil z večino glasov zavržen.

Dolina:

IZREDNA SEJA

Na zahtevo svetovalcev Slov. skupnosti bo 25. t. m. izredna seja občinskega sveta. Na dnevnem redu bo razprava o naftovodu in o notranjem pravilniku občinskega sveta.

SPET SO ZAČELI DELATI

Osebe tovarne Crane-Orion v Trstu je v sredo spet začelo delati, potem ko je sodišče imenovalo sodno upravo tovarne, in po sklepu občnega zbora delničarjev, da bodo zahtevali kontrolirano upravo podjetja. Včeraj je spet prišlo na delo 180 uslužbencev te tovarne, ki so bili prejšnje dni odpuščeni.

NACRT »GEMINI« PRED URESNIČENJEM

Če bodo dovoljevale vremenske razmere, bodo Združene države v torek sprožile svoj projekt »Gemini«. S Kennedyvega rta bodo izstrelile v vesolje kabinjo z dvema astronautoma, Grissomom in Youngom. Če bo izstrelitev uspela, kot vse kaže, bosta mogla astronauta poljubno spremeniti krožnico svoje vesoljske ladje in si tudi sama izbrati kraj, kjer bosta pristala.

Medtem se vedno bolj množe glasovi o nekem novem senzacionalnem vesoljskem podvigu Sovjetske zveze. Ravnatelj zvezdarne v Bochumu je izjavil, da je prepričan, da bodo Sovjeti v prihodnjih osmih dneh poslali v krožnico vesoljsko ladjo s tremi astronauti ali pa dva umetna satelita z določenim številom astronomov.

Beneška Slovenija

Centa:

STAROSLOVENSKA MASA

Kdo bi si kdaj mogel misliti, da se bo kdaj obhajal v Benečiji mašni obred v jeziku slovanskih aposto'ov sv. Cirila in Metoda? Gorje, če se je pod fašizmom in še pozneje slišala materina beseda po naših cerkvah. Dušni pastirji so morali skrivati v slovenščini tiskane katekizme kot kak protidržavni tisk.

Vse to je že davno za nami, čeprav se razmere še niso popolnoma uredile, tudi kar se tiče domačega jezika po naših cerkvah. Zato je tem bolj razveseljivo, da so odmevale v na praznik sv. Jožefa v veliki cerkvi v Čenti molitve v staroslovanskem jeziku. Neki pater, profesor na milanski katoliški univerzi, je maševal po vzhodnem obredu. Tudi obhajilo je delil pod obema podobama. Polna cerkev je z zanimanjem sledila slovanskemu obredu.

Viskorša:

SOLA — PROMETNE ZVEZE

Občinski odbor v Tipani je razpisal natečaj za gradbena dela otroškega vrta v Viskorši. K natečaju, ki se bo vršil v nedeljo v občinski dvorani, se je priglasilo kar 29 podjetij. Številna udeležba kaže, da iščejo gradbena podjetja dela in zaslužka. Za omenjeno šolo je predvidenih 6 milijonov lir. Najbrž za ne bo še dovolj tudi za vso notranjo opremo. Šola bomo torej imeli. Slabe so pa še vedno prometne zveze z Viskorše v Neme. Doslej je vozil avtobus vsak dan. Od prejšnjega tedna dalje so pa to zvezo ukinili. Avtobus bo vozil samo ob sobotah in ponedeljkih. Ti dnevi pa niso prav nič prikladni za kmečko prebivalstvo. Vrh vsega je pa treba pešačiti tri kilometre daleč po razriti cesti do avtobusnega postajališča. Upamo, da bo županova pritožba v Vidmu odpravila te neprilike.

Gorenji Brnas:

KMETIJSKI TEČAJ

V našem kraju deluje že od začetka meseca poseben kmetijsko-živinorejski tečaj. Trajal bo približno tri mesece. Pouk se vrši v novi dvorani, namenjeni za mladinsko zabavišče. Tečaja se udeležuje okrog 30 mladeničev in mož. Vodja te večerne šole je domačin Blasutig. Poučujejo se pa vse v kmetijstvo in živinorejo spadajoče stroke. Podobni tečaji bi bili še marsikje potrební, marsikje tudi v domačem jeziku.

PISMO MLADINSKEGA DRUŠTVA ANTONA MARTINA SLOMSKA V BAZOVICI

Prejeli smo dopis iz Bazovice, ki pravi med drugim:

V nedeljski številki Primorskega dnevnika od 7. t. m. smo zasledili novico, da se domačemu pevskemu društvu »Lipa« obeta nov prosvetni dom. Brez dvoma bo to pripomočilo, da bo pevsko društvo utrdilo svoje prosvetno delovanje.

Preseneča pa nas zaključek članka, ki se glasi dobesedno takole: »Vsekakor bi dala hiša impulza posebno mladini, ki komaj čaka, da pride pod lastno streho.«

Iz tega bi se sklepalo, da mladina v Bazovici nima lastne strehe, niti lastnega društva. S temi besedami je šel avktor članka mimo zelo važnega dejstva: ignoriral je, da posluje v naši vasi že nekaj mesecev katoliško mladinsko društvo »A. M. Slomšek« pod lastno streho Slomškovega doma. Društveni prostori so odprti vsak večer vsej bazoviški mladini. V njih se redno zbirajo skoraj vsi fantje in dekleta iz Bazovice, Gročane, Peska in Drage. Ob nedeljah in praznikih pa zahaja v Slomškov dom tudi mladina iz drugih krajev.

Kljub temu, da je društvo še sveže, so se njegovi člani vrgli z vso vnemo na delo.

Ob priliki otvoritve Slomškovega doma je društvo dalo pobudo za tradicionalni tabor Slovenske prosvete. V novembru je na povabilo društva gostoval v Bazovici oder »Mladje« iz Celovca z Molierovimi Scapinovimi zvijačami. V decembru je društvo pripravilo veselo Miklavževanje, na Silvestrovo pa pristrčno slovo od starega leta. V januarju je bilo dvoje predavanj: prof. Ivana Theuerschuha in Marija Magajne. Istega meseca je društvo organiziralo tudi zimski izlet v Sappado. V februarju je povabilo v goste igralno skupino iz Boršta z veseligrjo »Skupno stanovanje«. Tega meseca je pripravilo tudi en kineforum. Za pust je društvo organiziralo pustni sprevod in pustno večerjo v Slomškovem domu. Za ta in prihodnji mesec je v načrtu gostovanje goriške dramske skupine, in več predavanj s področja športa, zdravstva in vzgoje.

Vsemu temu naj dodamo še številne seje odbora, mesečne sestanke posameznih krožkov in spoznalni bomo, da mladina v Bazovici ni ravno brez svojega društva in brez lastne strehe.

Zato se nam zdi toliko bolj čudno, da se je mogel pisec omenjenega članka tako spozabiti. Prepričani smo, da je piscu to nehotno ušlo. Če bi to napravil namenoma, bi tako dejanje pomenilo žaliti in odreči zadoščenje številni mladini, ki vztrajno dela in si prizadeva, da bi združila v svojem društvu vse mlade Bazovce v vaško skupnost ter jih vzgojila v poštene in zavedne Slovence!

Mladinsko društvo A. M. Slomšek
Odbor

ZA RAZVOJ TURIZMA

Medtem ko razmišljajo gospodarstveniki goriške pokrajine, kako bi se dvignila ekonomska raven obsoških krajev, so začele razmišljati tudi turistične ustanove in za to poklicane osebe, kaj bi se moralo ukreniti za dvig turizma na Goriškem. Ni dovolj, da se pripravi le točen spored za kako poletno slavlje, potrebno je tudi teoretično in globlje razmisliti o osnovah, ki bi tudi turizem usmerile v konkretno gospodarsko panogo.

V razgovoru s slovenskim zastopnikom v Pokrajinski turistični zvezi g. Ivom Marinčičem smo izluščili nekaj otipljivih prijemov. Predvsem gre tu za izboljšanje gostišč in cest po teh krajih. Glede prvega vprašanja ima Turistična ustanova že načrt za podelitev nagrad pri tekmovanju za izboljšanje gostiln in restavracij na našem podeželju. Predvideni prispevki in nagrade za ta namen niso še dovolj visoki in bi morala država, oziroma nova dežela še kaj več prispevati. Turistična ustanova bi morala imeti tudi širši delokrog pri nadziranju gostinskih obratov tudi glede cen in njih usklajenosti. Tujec ne odnese dobre ga vtisa, če plača za enako postrežbo različne cene. Pažnjo bo treba obracati tudi na pravično razdeljevanje podpor in nagrad gostincem brez kakih diskriminacij.

Za povzdig turizma so nujno potrebne tudi dobre ceste. Te pa prav v slovenskih občinah in krajih še vedno manjkajo. Spomimo se le na Štmauer ali na cesto z Bukovja v Števerjan. Občinske uprave bi morale vzeti posojilo na račun bodočega državnega prispevka za izboljšanje cest. Turiste in izletnike bi prav gotovo privabila tudi Doberdobska planota, a prej je treba cest in gostišč.

Nadalje je tudi nujno potrebno olajšanje mejnih prehodov s tranzitnimi vizumi. Koliko turistov hodi na primer iz Nemčije in Avstrije skozi Videm v Gradež in naprej v notranjost države in puste goriško deželno ob strani. Z olajšavami bi pa mogli hoditi tudi čez blok pri Rdeči hiši in bi se ustavljali tudi pri nas.

Naloga pokrajinske turistične ustanove je tudi koordinacija raznih kulturnih, folklornih, športnih in pevskih nastopov, katere pripravljajo različne krajevne turistične ustanove (Pro loco). Večkrat se zgodi, da so v dveh sosednjih krajih napovedane prireditve istočasno; seveda, v škodo drugega.

Poleg naštetih, je pa še dosti drugih pobud, ki bi mogle iz malega turizma razviti tujski promet na širših osnovah tudi na Goriškem.

DAVČNE PRIJAVE

Niti štirinajst dni ne manjka več do zapadlosti davčnih prijav. Večini davkoplačevalcev pa smrdi izpolnjevanje Vanonijevega davčnega obraza bolj kot vsako drugo delo. V Gorici je vpisanih okrog sedem tisoč davkoplačevalcev. Od vseh teh jih je do ponedeljka izpolnilo davčne prijave le 637; po večini so ti državni uradniki in upokojenci. Vsi drugi pa še odlašajo. Mnogi še čakajo, da jim podjetja, kjer so uslužbeni, izročijo točen seznam njih prejemkov. Proti koncu meseca se bo pa vse trlo po hodnikih finančne uprave in morda še z nepravilno izpolnjenimi davčnimi prijavi.

Standrež:

KMETIJSKA ORGANIZACIJA

Med našimi kmetijskimi gospodarji se še vedno živahno govori o pridruženju Kmečke zveze tej ali drugi kmetijski organizaciji v širšem deželnem ali državnem sklopu. Doslej so imeli naši kmečki gospodarji svojo stanovsko zvezo, ki je skušala biti čim bolj nepristranska in neodvisna. Tu pa tam se je pa pokazal vpliv demokršćanske zveze neposrednih obdelovalcev ali bonomijevcev. V zadnjem času se je pa to stališče spremenilo. Vzroka ni potreba skati prav daleč.

Tisti zloglasni odlok o razlastitvi tudi štandreške kmečke zemlje v prid gradbenim mestnim načrtom je razburil tudi naše zemljiške obdelovalce. Nekateri so upali, da bo demokršćanska kmetjska zveza odločno obsodila razlastitveni načrt slovenske zemlje, kajti prav za to gre končno v tem primeru. Razen posameznikov od tiste strani ni bilo glasu.

Vsi ti razlogi so nagnili tudi naše ljudi, da so prislunili vabilom italijanske levo usmerjene »Alleanza coltivatori«, ali Združenje neposrednih obdelovalcev. Njen deželni predsednik poslanec Lizzero je že imel sestanke s predstavniki Slovensko-kulturne gospodarske zveze iz Trsta z namenom, da se ustanovi samostojna goriška Kmečka zveza, ki bi pa bila vključena v zgoraj omenjeno vsedrjavno organizacijo.

Nekaterim našim možem se pa zdi najboljše rešitev v ustanovitvi slovenske skupne in samostojne Kmečke zveze za vso deželo, ki bi povezovala v trdno skupnost vse naše kmečke gospodarje na podlagi resničnih kmetovih koristi, brez postranskih težej.

PO STARI NAVADI

Za nedeljo je bilo napovedano veliko javno zborovanje misinske stranke na bivšem Telovadnem trgu. Mladi agitatorji so metali iz avtomobilov letake, naj pridejo vsi meščani poslušat poslanca Carradonija. Na trgu se je res zbralo kakih 120 oseb, pa še med temi je bilo največ m'adeničev, katere so pripeljali iz Portogruara in od drugod. Govornik, precej debelusen gospod, je na vso moč kričal običajne fraze iz nedavne pretoklosti. Zanimanja pa ni zbudil, ker so ljudje takih shodov že sili. Na tudi ozračje je v Gorici že drugačno. Saj so prav prejšnji dan sprejeli na županstvo številno delegacijo iz Slovenije na razgovore o pogotovitvi prijateljskih stikov.

To pa seveda ni motilo gruče tistih mladih ljudi od drugod, da se ne bi zbrali ob žici pri severni postaji. Tam so vpili proti Jugoslaviji, metali tudi kamenje na trg pred postajo, dokler ni policija razgnala nezavedne mladiče.

KULTURNI VEČER

Včeraj se je zopet zbralo v klubski dvorani »Simon Gregorčič« lepo število poslušalcev pri literarnem večeru. Iz svojih del so brali pisatelji iz Ljubljane: Kocbek, Kovič Krakar in Miheličeva; iz Trsta pa Pahor in Benedetič.

Na večeru so avtorji tudi podpisovali svoja dela.

Iz Goriške

OBCINSKI SKLEPI

Na svoji zadnji seji je sprejel goriški občinski odbor več sklepov, ki se tičejo javnih del. V načelu sta bila odobrena predlog in načrt za novo zgradbo italijanskega učiteljskega doma. Novo šolsko poslopje bo stalo v ulici Puccini. Stroški so preračunani na 260 milijonov lir. Doslej je bilo nastanjeno italijansko učiteljske v starem poslopju v začetku Verdijevega korza, nasproti bivšemu semenišču. V kakšne namene bodo uporabili to staro poslopje, kjer so se vzgajale že pred pol stoletja slovenske učiteljice, ni znano.

Poleg te zidave bo občina porabila še 40 milijonov za zgradbo telovadnice za italijanski licej-gimnazijo. Manjše dopolnilne stroške je odlor potrdil za popravo pločnikov na Travniku in v Raštelu.

VZORNI TEDEN

V torek in v petek, 23. in 26. marca se bo vršil v Katoliškem domu v Gorici vzorni teden za starše. Začetek bo vsakokrat ob 8.30 zvečer. Govoril bo znani vzgojitelj prof. Theuerschuch iz Trsta. Udeležite se v velikem številu!

POD TRST?

Gospodarstveniki ugibajo že nekaj časa, kako bi pomagali Gorici in Trstu do izboljšanja. Videm so iz teh ugibanj že izločili, ker so mnenja da ima dovolj trdno gospodarsko podlago in ne potrebuje kakih posebnih injekcij. Drugače je pa s Trstom in Gorico, čeprav so vsi trije kot trojčki ene matere — nove dežele. Gorici in Trstu naj bi menda pomagal s svojim de'ezem četrti bratec, to je Tržič. Ne vedo pa še pod katero krilo bi ga spravili, ali pod tržaško ali naj ostane pod goriškim.

Na zadnji tržaški gospodarski konferenci sta se oglasila kar dva gospodarska izvedenca, prof. Forte s predlogom in dr. Saravali v listu »Il traffico« s predlogom, naj se Trstu pomaga z upravno priključitvijo Tržiča. Povrhu pa naj pride pod tržaško pokrajino še Gradež.

Kaj bi ostalo v tem primeru zadolženi goriški pokrajini, ki je že tako na položaju pastorka v deželi Furlanija-Juljske krajin? Nekaj kmečkih občin z Gorico kot slepim črevom.

Tržičane same pa tudi še ni nihče vprašal, kam bi raje spadali in komu bi dajali očiščne dohodke — če sploh obstajajo. Stevilke namreč dokazujejo, da je bil promet skozi luko Portorosega v februarju za polovico manjši kot v januarju.

BOLJŠA RAZSVETLJAVA

Goriško županstvo je začelo s hvalevrednim zanimanjem skrbeti za boljšo razsvetljavo so nekaterih mestnih ulicah. Od nedelje dalje je bolje razsvetljen Korzo do kavarne Garibaldi ter Garibaldijeva in Saurova ulica. Občinska uprava je zamenjala prejšnjo napeljavo, staro že 40 let, in jo nadomestila z novo, ki daje 70 odstotkov več svetlobe.

V načrtu pa je izboljšanje električne razsvetljave tudi po drugih ulicah v predmestjih in v krajih, ki spadajo pod goriško občino. To je potrebno v prvi vrsti v Podgorju in v Pevni. Za vsa ta dela so predvideni stroški 60 milijonov lir.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

„Usad na severni postaji“

Slovensko gledališko občinstvo precej dobro pozna Uga Bettija tako po njegovih delih, ki jih je slišalo po tržaškem radiu, kakor tudi po predstavah, ki jih je pripravilo Slovensko gledališče. Mislim, da se ne motimo, če pravimo, da nam je med vsemi italijanskimi sodobnimi dramatikami Betti še nekako najbolj blizu. Vseč nam je njegova zavzetost za vprašanje, ki je pred njim; ne poigrava se s problemom, življenje je zanj prereno. Blizu nam je z neusmiljenim iskanjem resnice, laž mu je zoprna. Človeka ima rad, odriava socialno krivico in išče do zadnjih globin odgovora in pravilno pot.

Betti nam je blizu po svojem težkem stavku, ki je nosivec težke misli. Vseč nam je njegov dialog, ki spet ni igriv, ampak zahteva in terja neusmiljeno odgovor.

Če je zaradi vsega tega nekam bolj mračen kot pa gostobesedno lahkoten in se morda po tem bolj bliža umetnosti evropskega severa, morda bolj realizmu največjih ruskih pisateljev, kot pa romanski blesteči in duhoviti igri besed, ga to poleg ostalega še bolj bliža našemu gledavcu.

V »Usadu na severni postaji« se Betti zagriže v problem resnice in krivde v: kaj je resnica; kdo je kriv? Izreči je treba sodbo. Treba jo je izreči še nocoj, toda nad kom? Kdo je kriv?

Po teh vprašanjih je zrasel Bettijev dialog in njegov dramski konflikt. Konflikt med ljudmi in notranji konflikt v glavnem sodniku samem. Pisatelj hoče dobiti odgovor na svoje vprašanje, prej ne odneha. Zunanji spopad se pogosto umika notranjemu razglabljanju.

Režija mora poiskati velike vrednote Bettijeve drame in sprožiti dejanje tako, da ne zapade v razglabljanja v začaranem krogu. Zdi se, da je prav Branko Gombač z dobrim estetskim čutom prožil dejanje in sproti vodil igravce v konflikte. Na ta način je razživel dejanje, a ga nikjer ni pognal v preveliko hrupnost, kvečjemu ga je stopnjeval v pretresljiv krik bolečine in obtožbe. Že prvo dejanje je razživilo življenje, v drugem je avtor naložil preveliko težo svetniku Parscu in je bilo zato težko najti večja gibala, tretje pa je spet polno zaživelo. Z razporeditvijo in ravnotežjem je dosegla režija lepo ubranost. Razer tega je pa tudi režiser izdelal vse drobne prizore in neznatne nastope. Njegov obilni delež je bil posebej opazen pri krikih bolečine Rasce Rose, pri nastopu zasutih rudarjev sploh, pri igri uradnika in podobno. V veliki razpravi je poiskal režiser tiste drobne dogodke in tiste neznatne ljudi, ki se morda zanje nihče ne zmeni, pa nas po usodi pretresejo do zadnjih globin. Režiser je zelo pogojeno izvalil njih krik. V celotni predstavi je tedaj zelo opazna skrbna režija, ki sta jo narekovala tanek posluš in dober estetski čut.

Pri predstavi nastopa cela vrsta igravcev. Med njimi so tudi taki, ki so najbrž dozdej malo igrali. Tudi v tem oziru je treba priznati režiserju, da ni pustil nikogar sredi poti, neizdelanega in nerodnega. Vse je zliil v harmonično celoto.

Pustil je igro bolj glavnim igravcem, kot je na primer svetnik Parsc, ki ga igra Rado Nakrst.

Kljub rahlemu zanosu, ki je sicer značilen za njegov igravski izraz, je ustvaril Nakrst povsem živega, zavzetega sodnika, prepričljivo podobo iskavca resnice.

V večji vlogi je nastopil kot javni toživec Goetz Glavko Turk. Iz rahle neokretnosti v prvem dejanju je posebno v zadnjem dejanju izoblikoval živo podobo neizprosnega tožnika. Goto vo bo v naslednjih predstavah čutiti v njem več notranjega ognja, preprostosti in naravnosti in bo potem to ena še bolj resničnih in živih Bettijevih oseb.

Gradbeni podjetnik Gaucker je dobil v interpretaciji Alojza Miliča skrbnega oblikovavca, z dobršno mero glasovne barvitosti. Ko bo dozorel ves njegov izraz v naravnost, ki ne bo potrebovala sunkovitih poudarkov, bo lahko oblikoval življenjsko še polnejše podobe.

Jožko Lukež je ustvaril v vlogi Gustava Kurta lepo podobo starca, ki zapusti v gledavcu močan vtis.

Tokrat smo videli tudi Noro Jankovičevo, da je zaigrala živo in pretresljivo Nasco Rosso in ji dala povsem izrazito podobo. Nikdar dozda mlada igralka še ni ustvarila na odru nekaj tako živega in dognanega.

V trojici z njo je odigral z naravnimi izrazi svojo vlogo tudi Franko Žerjal. Ob njem pa moramo še posebej omeniti vlogo zasutega rudarja, kakor jo je zaigral Pavel Morelj. To je sicer vloga brez besed, pa vendar pretresljivo kričeča s svojim pogledom v prazno, s svojim pojavom brez premikov. Ta nema podoba je živa obtožba in kričeče vprašanje.

Neznatno vlogo uradnika je prav tako stvarno, enostavno, a zgovorno odigral Pavel Bajc. Zelo dobro je izrazil neznatnost pisarniškega človeka, revščino in občutljivost, ki ga zlomi v jok in krik, pa se končno spet približa svojim in sede med nje.

Med ostalimi nastopajo še: Stane Raztresen kot svetnik Jud, Edvard Martinuzzi kot zapisnikar Holand, Zlata Rodoškova kot Gauckerjeva žena. Strojnik Bert ki ga igra Dušan Jazbec, in težak Manrico Danila Turka sta živi podobi. Oba sta dala svojima vlogoma nenavadno stvaren in krepek izraz in sta s tem prispevala svoj delež k pisanosti podob na odru. Zelo lep lik Mosce Beatrice je ustvarila Leli Nakrstova in s tem dala neznatni ženi močan izraz.

Kratkovidnega gospoda je odigral Silvi Kopal sicer z običajnimi igravskimi izrazi, vendar je tudi on ustvaril živo podobo.

Med ostalimi nastopajo še: Angelca Caharija, Miranda Caharija, Anton Požar in še več drugih. Omeniti pa moramo posebej Menjuro, ki ga igra Adrijan Rustja in ustvari v njem dobrega, preprostega in resnicoljubnega človeka in to zelo naravno.

Estetsko zelo dovršeno sceno je zamislil Avgust Lavrenčič, kostume pa so izdelali po načrtih Alenke Bartlove.

»Usad na severni postaji« je ena izmed rečnih in dobrih predstav slovenskega poklicnega gledališča.

DR. SCHWEITZER NE BO VEČ ZAPUSTIL AFRIKE

Dr. Albert Schweitzer je naznanil, da se ne namerava več vrniti v Evropo. Zato se tudi ne bo mogel več udeleževati sej Francoske akademije za moralne in politične vede. Tej akademiji je namreč Schweitzer sporočil svojo odločitev. Svoja zadnja leta bi rad posvetil samo bolnišnici v kraju Lambarene v Gabonu, katero je sam ustvaril pred mnogimi leti.

Dr. Albert Schweitzer je zdaj star 90 let.

DRAMA O EUTANAZIJI

V gledališču Del Convegno v Milanu so uprizorili novo dramo znanega pisatelja Riccardo Bacchicchi »Giorni di verità« (Dnevi resnice). Režiral je avtor sam s pomočjo Lennarda Bragaglia. Drama obravnava temo »eutanazije«, to je usmrtitve iz usmiljenja, ter prikazuje zadnje dni človeka, ki je neozdravljivo bolan in hudo trpi. Kočno zmagajo v dramu plemenitejša verska in moralna čustva. Drama je doživela zelo lep uspeh.

ZANIMIVA RAZSTAVA

V neki dunajski galeriji so odprli razstavo del mariborskega slikarja Janeza Vidica. Za to razstavo je umetnik odbral okrog 20 del, zvečinoma to slike na steklu. Ta tehnika je že skoraj pozabljena v Sloveniji. Janez Vidic si je s temi slikami vtisnil zelo zanimiv osebni pečat. Poleg slik na steklu, ki prikazujejo kmečko življenje, je slikar prikazal še nekaj olj.

Kulturne novice

V nedeljo se je začel v mestnem gledališču v Bologni 15. vsedržavni dramski festival. Skupina De Lullo-Falk-Albani-Valli je uprizorila dramo Antona Čehova »TRI SESTRE« v režiji De Lulla.

Italija je glede na založniško proizvodnjo Zahodnega sveta na četrtem mestu, pred njo so samo še Velika Britanija, Zahodna Nemčija in Združene države Amerike.

Znani španski gledališki podjetnik Conrado Blanco je napovedal, da bodo v Madridu letos v Velikem tednu uprizorili gledališko igro Juana Antonia de le Ilesie »NAMESTNIK BOZIJ«, s katero je pisec odgovoril na Hochhuthovo igro »NAMESTNIK«, ki je pa v Spaniji niso nikjer uprizorili.

Svedska bo zastopana na letošnjem filmskem festivalu v Cannesu s filmom »LJUBIMCI«, v katerem igra glavno žensko vlogo May Zetterling. Film prikazuje ljubezensko zgodbo iz začetka tega stoletja.

Claudia Cardinale je podpisala pogodbo s producentom in režiserjem Markom Robson, da bo igrala glavno vlogo v filmu »Centurioni«. Glavno moško vlogo bo igral Anthony Quinn. Film bo prikazoval dogodivščine šestih francoskih padalcev, ki jih iz Indokine prestavi v Francijo, nato pa morajo v Alžirijo.

Letošnji, osemnajsti mednarodni filmski festival v Cannesu se bo začel 12. marca in bo trajal do 27. maja.

UPRIZORITVE
SLOVENSKEGA
GLEDALIŠČA V TRSTU:

Marcel Achard:

»LIPE ZA LUNO«

Jef: Adrijan Rustja —
Marceline: Miranda Caharija,

GOSPODARSTVO

Še upanje za ladjedelnico Sv. Marka?

O vprašanju ladjedelnice Sv. Marka so v okviru gospodarskega načrtovanja razpravljali na zasedanju upravnega sveta CRDA ob navzočnosti predsednika konzorcija Fincantieri, posl. Tupinija. Vprašanje tržaške ladjedelnice so vključili v dnevni red na zahtevo upravnih svetovavcev Savone in Spaccinija iz Trsta in Chientarolija iz Gorice (dr. Savona je predsednik tržaške pokrajine, odv. Chientaroli pa goriške, inž. Spaccini pa je tržaški občinski odbornik). V svojih posegih so trije svetovavci obrazložili zaskrbljenost glede ladjedelnice in zahtevali, naj podjetje ne zazvema dokončnih odločitev pred vsedravnim gospodarskim načrtom, katerega morajo proučiti še CNEL, vlada in parlament. Sledila je dolga diskusija, katere so se udeležili vsi svetovavci in na kateri so preučevali vprašanja ladjedelništva in tržaške ladjedelnice z vseh strani.

Skenili so, da bodo uredili ladjedelnice v Tržiču, kjer bodo zgradili obzidan bazen za gradnjo velikih ladij in sodočne strojnice za gibljive železne gradnje in za ladjedelnice. Kar zadeva ladjedelnico Sv. Mar-

ka, pa so ugotovili, da je potrebno vskladiti to vprašanje v okvir vsedravnne delavnosti v ladjedelništvu in bo to vključeno v vsedravnno gospodarski načrt. V tem času pa je treba napeti vse sile za zaščito koristi nameščencev, ki so sedaj zaposleni v ladjedelnici. Ugotovili so dalje, da ima Sv. Marko sedaj delo le na opremi ladje »Raffaello« in štirih »Buk-carries« za okrog 24.000 ton, kar so dobili v delo na pobudo konzorcija Fincantieri.

Obstoja upanje, da bo Sv. Marko v letu 1966 dobil naročilo še za dvojce ladij po 24.000 ton, poleg še štirih dodeljenih, ki jih je naročila »Finanziaria«. Tako je do konca prihodnjega leta zagotovljeno popolno obratovanje ladjedelnice.

Tržaške teze za ohranitev ladjedelnice sv. Marka je delno sprejela tehnična komisija vsedravnega sveta za gospodarstvo in delo, ki ima nalogo izreči svoja mnenja o petletnem načrtu vsedravnega programiranja. O tem poroča v nekem članku poslanec Bologna, ki tudi pripominja, da je ta komisija predlagala vladi previdnost, kar zadeva nameravano »predimenzioniranje« ladjedelniške industrije. Priporočila je zlasti, naj ne bo preveč tega pri določanju najvišjih kvot tonelaže, katero naj bi zgradili po petletnem načrtu, in da naj pri dokončni izdelavi načrtov upošteva izkušene naprave tržaških ladjedelnic in njihovega delavstva. Te ladjedelnice imajo zdaj sicer res deficitne bilance, vendar pa predstavljajo važen faktor krajevnega gospodarstva.

KROMPIRJEVA VOJNA

V angleški grofiji Sussex živi kmet Jack Merricks, ki je navdušen pridelovavec dobrega krompirja. Prav ta njegova vnema ga je pa privedla do ostrega spora z uradno »krompirjevo komisijo« ali »Potato Board«, ki določa obseg krompirjevih nasadov po potrebah. Marljivi Jaka je pa kar vse svoje njive posadil z zlahtnim krompirjem in se ni nič brigal za cene, še manj za naredbe gospodov pri krompirjevi komisiji. Zato so ga seveda obsodili na globo 50 funtov. Plačati pa je ni hotel, ker je mnenja, da sme na svojem saditi, kar hoče. Raje je šel v zapor.

Po nekaj dnevih so ga izpustili, ker je zanj plačal globo neki sosed. Komaj je bil zunaj, je začel priprave za nove krompirjeve nasade. Komisija ga je opozorila, da mora naredbe spoštovati, če ne, bo ponovno kaznovan z globo. Jaka se tudi za ta poziv ni zmenil in je spet romal v zapor. Pravi pa, da ne bo odnehal, ker da je svoboda posevka zanj prva stvar. Delno ima tudi prav.

MEDNARODNO TRANSPORTNO SREDIŠČE V TRSTU

Načrt o mednarodnem transportnem središču v Trstu je bil te dni odobren in središče bo delovalo v okviru evropske komisije ministrstev za transporte.

Predsedstvo središča bo prevzel predsednik komisije za transporte pri Evropski gospodarski skupnosti, Luksemburčan veleposlanik Lambert Schaus. Središče bo

imelo svoj sedež v Trstu in statut so odobrili minister za prevoze Jervolino, sedanji predsednik CEMT, Portugalec M. C. Silva Ribreira in generalni tajnik Michel Mange. K besedilu je treba še dodati posebni sporazum s CEMT. Izgleda, da bo središče že v teku leta delovalo, začenši skupno s seminarjem, ki je vsako leto. Na teh seminarjih je bila tudi dana pobuda za tako središče. Tržaški strokovnjaki so zamisel takoj sprejeli in izvedli. CEMT se je izrekla za to zamisel, ko je nedavno zasedala v Rimu, kjer je Italijo zastopal min. Jervolino. V predsedstvu so še rektor tržaške univerze prof. Origone, generalni ravnatelj komisije za transporte EGS in šest predstavnikov držav Evropske skupnosti.

IZVOZ GNJATI

Številne sirarne, ki izdelujejo v Padski ravnini parmezanski ali padovanski sir za ribanje, imajo na razpolago ogromne množne sirotke, to je ostankov mleka, ki je že bilo posneto za izdelavo masla in sesirjeno za izdelavo sira. Po teži je belo mleku odvzeto snovi za 12 do 14%. Ostala sirotka pa je bogata še na drugih snoveh, med katerimi prvači mlečni sladkor, ki je zelo lahko prebavljiv. Vsa sirotka je izborna podlaga za pripravo krmske mešanice za prašiče. Nekatero mlekarne redijo tudi po več stotin prašičev. Delno jih oddajo mesnicam, ki dosežejo 100 do 120 kg, mnogo pa jih redijo za pršutarje, to je do teže 160 do 180 kg. Take prašiče pokupi mesna industrija, ki pripravlja razne specialitete, med katerimi so tudi gnjati (pršuti).

Vsi boljši pršuti gredo v inozemstvo. Posebni sladokusci so Francozi, ki pokupijo več kot polovico vsega italijanskega izvoza pršutov. Povečini jih prodajajo pod oznako »Jambon de Parme«. Ostali del italijanskega izvoza pršutov gre v Švico, Belgijo, Anglijo in ZDA, malo v druge države. — Najboljši italijanski pršuti pa prihajajo iz Furlanije, in sicer iz kraja San Daniele, kjer gojijo črno furlansko prašičjo pasmo. Rejci so organizirani.

PŠENICA POTREBUJE FOSFORA

Zadnja pšenična letina (1963-64) je razočarala italijanske žitorejce. Pšenica se je krasno razvijala in zelo lepo kazala. Mnogo njiv še rastoče pšenice je bilo ocenjenih na hektarske donose 45 in tudi več stotov, gospodarstveniki pri osrednjem statističnem uradu pa so ocenjevali celotno letino kot rekordno, s prideikom okoli 100 milijonov stotov. Razočaranje je nastopilo z začetkom mlatve. Zrno je bilo lahko, glasovi o rekordni letini so utihnil, predvidevana količina celotnega pridelka se je manjšala in zmanjšala za več kot 20%. Hektarski donosi po 45 in več stotov so izginjali, ostali pa so donosi po 30 stotov.

Kako to? Zakaj ni bilo zrno kleno, težko? Spraševanje na desno in levo s preučevanjem vzrokov je pokazalo, da je pšenična žetev podvrgla, ker je manjkala pšenici fosforova kislina in to zaradi prepričlega gnojenja s fosfatnim umetnim gnojilom. Pšenica je imela na razpolago sicer dovolj dušičnatega gnojila, manjkali pa so ji fosfati in nekoliko tudi kalij.

Zato ne ravna pravilno, kdor pšenici obilno gnoji z dušikom (azoto), ostale gnojilne snovi pa zanemarja. Na vsak način potrebuje pšenica na vsakih 10 arov ali 1.000 m² površine po 60 kg superfosfata z 20% fosforove kisline.

ITALIJANSKO - JUGOSLOVANSKI TRGOVINSKI ODNOSI

Na zasedanju tržaške delegacije italijansko-jugoslovanske trgovinske zbornice iz Milana, je predsednik delegacije dr. Vatta podal zanimivo poročilo.

Tržaško in goriško področje imata v teh izmenah poseben »avtonomen račun«, ki je lani dosegel 5% celotnega prometa med obema državama. Porast med letoma 1963 in 1964 znaša 30%. Tudi obmejni izvoz je presegel uvoz, kot na splošno v italijansko-jugoslovanskem prometu. Jugoslovanski uvoz, bodisi v celoti, kakor tudi na avtonomni račun, je naletel na težave, kako vtržiti jugoslovanske produkte na italijanskem trgu. Manjša potrošnja in porast jugoslovanskih cen v izvozu povzročajo težave italijanskim uvoznikom in posebej še tržaškim.

Italijansko-jugoslovanski promet je v letu 1962 zabeležil za Italijo prebitok 5 milijard. V letu 1963 se je promet dvignil za 30% in je Italija zabeležila primanjkljaj za 30 milijard. Porast jugoslovanskega uvoza v Italijo v letu 1963 je zadeval zlasti sveže in zmrznjeno meso.

V letu 1964 je količina izmenjave narasla za 26% v primerjavi s prejšnjim letom, ker je zlasti Italija izvozila v Jugoslavijo velike količine raznega blaga, znižal pa se je uvoz iz Jugoslavije.

Pasiva za Jugoslavijo v letu 1964 so v drastični redukciji izvoza živine, nekaterih surovin in polizdelkov. Prav tako je upadel italijanski nakup v Jugoslaviji manufakturne industrije na splošno.

Po mnenju italijansko-jugoslovanske trgovinske zbornice predstavlja Italija za Jugoslavijo še vedno zelo zanimivo tržišče, zaradi medsebojnega gospodarskega dopolnjevanja. V primerjavi z drugimi evropskimi tržišči nudi Italija še največje možnosti kritja med izvozom in nakupom.

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

Desničarji niso mogli oporekati. Sodelovanje z vlado je njihova lastna zadeva, njej torej ne moremo ugovarjati. Zvestoba do stranke je pa tako neoporečna zahteva, da je vsak ugovor že vnaprej nemogoč. Sturzova resolucija združuje v sebi zahteve vseh struj. Stranka je ostala trdna, enotna, nerazcepljena.

Mussolini se je premislil in odbil roko, ki mu jo je nudila Ljudska stranka. Vsi njegovi ministri so izstopili iz vlade, Mussolini se je odločil, da se opre samo na last-

150. Dr. E. BESEDNJAK

no moč in na oboroženo silo svoje stranke. Prva doba fašistovske vlade se je končala.

Sturzo je imel tak program in je tako čvrsto vztrajal na njegovi izvedbi, da smo mi Slovenci bili njegovi prijatelji. S Sturzom sem se seznanil že kot deželni odbornik. V Rim me je k njemu peljal deželni predsednik dr. Pettarin in Sturzov prijatelj sem ostal do njegove smrti.

Od deželnega odbora smo zvedeli, da je gospod komisar dr. Nencetti razveljavil odlok izrednega deželnega komisarja dr. Pascolija, s katerim je bil ta prepovedal slovenski pouk na deželni gluhonemnici.

Pred meseci je vložilo Politično društvo Edinost v Gorici ogorčen protest proti temu odluku pri naučnem ministrstvu v Rimu. Zaenkrat so postali vsaj do otrok pravični in odpravili veliko Pascolijevo krivico.

NOVI PREFEKT

Odvetnik Peter Pisenti, fašistovski komisar za Furlanijo, je na zboru fašistov v Vidmu razpravljal tudi o tisku. Med drugim je izjavil: »Med tujerodci širi besede domovine in fašizma tednik Nova doba, katere urednik je prijatelj Bandelli« (Bandelj).

Na zborovanju sta bila prisotna tudi Pod-sabotinec Marinič in Bi'jenec Saunig. »Fašisti!«, je vzkliknil Pisenti, »furlanski fašizem je na meji države in zato mora izvršiti važno nalogo.«

»Pomnite dobro: vsaka pristopnica, ki jo izročite tujerodcu, naredi iz njega Italijana. Vsaka italijanska beseda, ki jo spregovori tujerodec, pomeni pridobitev za domovino. To je poklic furlanskega fašizma!«

»Furlanija se mora približati Trstu, ker ima sveto nalogo, da kolonizira meje domovine.«

Tako smo še enkrat slišali, kakšen je namen fašizma. Slovenci se morajo raznaroditi. Drugi namen je kolonizacija. To torej pomeni, da mora preiti slovenska zemlja v italijanske roke. To je proglasil odvetnik Pisenti, poglavar fašistovske stranke, v navzočnosti slovenskih fašistov!

Moža takega programa in takih namenov je Mussolini imenoval za prefekta videmske pokrajine. Preden nastopi službo, je po naročilu vlade odpotoval na Francosko, da prouči vprašanje izseljevanja iz naših dežel.

Mož, ki je imel nastopiti to velevažno mesto, je spadal med voditelje fašistovske stranke. Ob njegovem nastopu smo izrazili željo, da bi bil z nami pravičen in stvaren, nas v polni meri vpošteval in nas smatral za enakopravne državljane. To so bile le besede, katerim mi sami nismo popolnoma verjeli.

Po svoji vrnitvi iz Francije je prevzel vodstvo svojih uradov ter poslal Mussoliniju pozdravno brzojavko. Na vse žubane naše pokrajine je naslovil sledečo okrožnico:

»Poklican, da vodim našo veliko in slavno deželo, prevzemam svoje mesto z vladno sinovsko ljubeznijo. Ker je bila Furlanija po starih sporočilih vselej zgleđ itali-

janske čednosti, sem prepričan, da bo našlo moje delo, ki hoče uresničiti le voljo vlade, pomoč, sodelovanje in gorečo disciplino pri vseh občinah in v vsakem državljanu.«

NASI OBCINSKI TAJNIKI

V uradnem listu so izšli odloki, s katerimi so bili raztegneni na naše kraje občinski in deželni italijanski zakoni. V teh odredbah so vsebovani tudi pogoji, pod katerimi lahko ostanejo naši občinski tajniki v svoji dosedanji službi. Ti pogoji so bili:

1. Vsi tajniki, ki so dovršili pravne nauke in so že eno leto v službi, bodo oproščeni vsakega izpita in ostanejo na svojem mestu.

2. Skušnje so oproščeni nadalje vsi tajniki, ki so napravili zrelostni izpit na eni izmed srednjih šol, na učiteljski ali trgovski šoli ter se nahajajo že tri leta v službi.

Vsem tem tajnikom izroči tajniški patent prefekt.

3. Vsi tajniki, ki nimajo gori omenjenih študijev, a so že dve leti v službi, se pripustijo k posebnemu izpitu za dosego diplome.

4. Od vseh tajnikov brez izjeme se pa zahteva znanje italijanščine.

Vlada ima namen, prirediti za vse tajnike, ki se morajo podvreči izpitu, večmesečne tečaje.

Po tem vladnem odluku bi se bili morali tajniki, ki službujejo v splošno zadovoljnost že 10, 15, 20 ali še več let, ravno tako podvreči izpitu kakor mladi fantje, ki so komaj tri leta v službi. Taka vladna odredba seveda ni bila pravična.

Mislimo, da je desetletno, dvajsetletno ali tridesetletno praktično dela v občinski upravi vsaj toliko vredno, kakor zrelostni izpit na srednji šoli — je poudaril naš tisk.

Tajniki, ki ne bodo mogli ali ne bodo hoteli položiti izpita, bodo začasno ostali na svojem mestu le tedaj, če občinski svet tako sklene in jih prefekt potrdi, je še dolašal odlok. Vse je bilo torej odvisno od milosti prefekta.

(Dalje)

»To so pa res lepe manire!« je vzkliknila deklica. »Kako pa se piše ta surovež?«

»To je general, moj gospodar,« je odvrnil Harry. »Rad bi se polastil te moje škatle.«

»Kaj nisem rekla?« je vzkliknila deklica s porednim nasmehom. »Ah, nisem se čisto zmotila, ko sem prejle nekaj slabega pomislila o vaši lady Vandeleur! Če niste malo počasne v glavi, bi bili pač morali razumeti, kdo je ona: kakšna nevhvaležna in muhasta spogledljivka, o tem sem prepričana.«

General je medtem spet začel razbijati s tolkačem po vratih in v svoji jezi in nepotpežljivosti ter besen zaradi odlašanja je začel obdelavati vrata tudi z brcami in s pestmi.

»Še sreča, da sem sama v hiši,« je vzkliknila deklica. »Tako lahko vaš general razbija po vratih, dokler hoče, pa mu ne bo nihče odprl. Pridite z menoj.«

In odpeljala je Harryja v kuhinjo, kjer ga je posadila na stol, nato pa sedla k njemu in mu položila roko na ramo, polna prijateljske zaupljivosti. Toda namesto da bi razbijanje po vratih ponehavalo, je postajalo vedno hujše in vsakokrat, ko je spet besno zaropotalo, je začutil ubogi tajnik nov zbodljiv v srcu.

»Kako vam je ime?« je vprašala deklica.

»Harry Hartley.«

»Meni pa je ime Prudencija,« je nadaljevala. »Vam ugaja ime Prudencija?«

»Oh, zelo!« je vzkliknil Harry. »Toda slišite, slišite, kako ta divjak razbija... Hoče vam razbiti vrata! Moj Bog, če mu uspe, me bo ubil!«

»Ej, zaradi take malenkosti se bojite!« je odvrnila Prudencija. »Kar pustite, da si vaš general odrgne prste, kolikor ga je volja. Mislite, da bi vas zadrževala tu, če bi ne bila gotova, da

8

MAHARADŽOV DIAMANT

R. L. STEVENSON

Zgodba o škatli za trakove

ste na varnem? Oh, jaz sem dobra prijateljica tistim, ki so mi všeč! Razen tega so za vsak primer tu na zadnji strani hiše vrata, ki se odpirajo v drugo uličico...«

Ko je Harry zaslišal to dobro novico, je hitro skočil na noge. Toda Prudencija ga je spet potisnila na stol in mu rekla:

»Teh vratc vam ne bom pokazala, dokler ne dobim poljuba... Me hočete poljubiti?«

»Če hočem!« je vzkliknil Harry in se spomnil, da je vendar galanten mladenič. »Oh, toda poljubil vas ne bom zaradi tistih vaših zadnjih vratc, kaj še, ampak zato, ker ste dobro in pošteno dekcle!«

In rečeno storjeno, ji je pritisnil dva ali tri pristrčne poljube, katere mu je s prav takim zanosom vrnila.

Nato ga je Prudencija odpeljala k zadnjim vratcem in jih odklenila.

»Me boste prišli kdaj obiskat?« je vprašala.

»Gotovo bom prišel,« je odvrnil Harry. »Vam dolgujem življenje.«

»Zdaj pa bežite, pa hitro, ker moram iti odpret generalu,« je pristavila deklica in odprla vrata.

Harryu gotovo ni bilo potrebno šele opomniti, na hitro zbeži!

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

Konec svetovnega prvenstva v hokeju

V nedeljo se je končalo v mestu Tampere na Finskem svetovno prvenstvo v hokeju na ledu. Svetovni prvak je postala Sovjetska zveza, ki je premagala svoja najnevarnejša tekmeca češkoslovaško s 3:1 (pri čemer pa so imeli sovjetski igralci tudi precej sreče, ker Čehi in Slovaki nič ne zaostajajo za njimi) in Kanado s 4:1.

Druga je Češkoslovaška, tretja Švedska in šele na četrtem mestu je Kanada. Dejstvo pa je, da to še ničesar ne pove o dejanski vrednosti hokeja v teh deželah, kajti kanadski igralci so sami mladi študentje, ki so se komaj 14 dni skupno vežbali za svetovno prvenstvo, medtem ko so n. pr. sovjetski igralci dejansko poklicni hokejisti, četudi veljajo za amaterje.

Dobro so se obnesli na svetovnem prvenstvu Finci, ki so močno napredovali v primeri s prejšnjimi leti. Vzhodni Nemci, ki so zasedli peto mesto v skupini A (skupina boljših moštev), in Poljaki, ki so postali prvaki skupine B in bodo igrali na prihodnjem svetovnem prvenstvu (v Ljubljani) v A skupini. Razočarali pa so Norvežani, ki so pristali na zadnjem mestu v A skupini (a imeli so tudi precej smole) in se bodo morali preseliti v B skupino, ter seveda Jugoslovani, ki so pristali sploh na zadnjem mestu vsrga prvenstva, to je na zadnjem mestu v skupini B.

Strokovnjaki dajejo krivdo za neuspeh jugoslovanskega hokejskega moštva zlasti neučinkovitem strelcem, kajti moštvo kot celota ima dobro tehniko. Toda o globljih vzrokih neuspehov jugoslovanskih oziroma slovenskih hokejistov, ki so sodelovali na svetovnem prvenstvu, smo govorili že v članku v prejšnji številki N. I. Dočler v Sloveniji ne bo več močnih hokejskih klubov in predvsem dočler ne bo na razpolago primerno število

LEP USPEH SLOVENSKEGA PEVSKEGA ZBORA

„Triglav“ v Avstraliji

Slovenski pevski zbor „Triglav“ v Melbournu, ki ga vodi Vladimir Trampuž, je pred kratkim izdal svojo tretjo ploščo.

Predlanskim je „Triglav“ izdal prvo ploščo, ki je vsebovala naslednje pesmi: Sinoči je lušna noč bila, Pobratimija, Kaj ti je deklica, Vinček o j vinček moj, Te te te..., Dekle na vrtu, Briška, Od Celja do Zalca ter Klic Triglava, delo dirigenta Trampuža.

Lani je „Triglav“ izdal svojo drugo ploščo, ki ima naslednje pesmi: Regiment, Furmanska, Ne tožim, Peklenski večer, Hišca ob cesti stoji, Gorčez jezero, Angelček varuh moj, Kako bom ljubila, Rasti rožmarin ter Slišala sem ptičko pet. Skoraj vse pesmi je za mešani kvintet ter za moški zbor priredil neumorni tržaški Slovenec g. Vladimir Trampuž, ki je pel v Trstu pod vodstvom dirigenta Ubalda Vrabca.

Slovenski pevski zbor je še v porastu. Zato nas je razveselilo dejstvo, da je „Triglav“ izdal pred kratkim še eno lepo ploščo. Plošča vsebuje naslednje pesmi: Ko dan se zaznava, Tam na vrtni gredi, Čujte me, čujte mamica vi, Mornar, Tirolska polka (za sam kvartet), Goriška suita, Zabja svadba, Kako srčno sva se ljubila, Stoji, stoji ljubljanca ter Avsenikova Spet na vasi.

umetnih drsališč ter poceni oprema za mladino, dotle slovenski hokej ne bo napredoval.

Zdaj bo treba gledati, da vsaj na svetovnem prvenstvu prihodnje leto slovenski hokej ne bo preveč razočaral. V Ljubljani bodo imeli hokejisti prav kmalu na razpolago dvorano z umetnim ledem in dobro bi bilo, če bi vadili vse leto, tudi čez poletje, pod vodstvom kakšnega dobrega trenerja, ki bi jim znal odločno izbiti trdovratne slabe navade, zlasti nesrečno »drbljanje« na lastno pest pri katerem končno vedno izgube ploščico.

NEKAJ O KONJSKIH DIRKAH

Ljubitelji konjskih dirk nestrno pričakujejo veliko tekmo, ki bo 4. aprila v Agnanu (Neapelj), ko se bodo pomerili med seboj najboljši konji Evrope. Vpisanih je do sedaj 48 konj in med te-

mi najdemo znano francosko kobilo OZO, hitrega Behava, Nike Hannovera itd.

Največ upov na zmago ima lastnik kobile Ozo, g. Massue. Ta kobila je v nedeljo zmagala v znani dirki G. P. Vitesse de Côte Azzurre (80.000 frankov). Ozo je pretekla razdaljo 1600 m v povprečnem času: 1'16"7. Drugi je bil Fury Hannover, tretji pa Behave.

Tudi v Italiji so bile v nedeljo zanimive dirke. V Bologni je bila na sporedu V. N. Piemonta (2.000.000 lir). Zmagal je hitri Carme'o (Macchi) v času 1'20"2. Sledita Vamp in Neport Peter. Tudi v Montecatiniju je bila važna tekma za V. N. Spomladi (2.000.000 lir). Prvi je prišel Stupendo (Baldi) v povprečnem času: 1'20"5. Druga sta Dr. Orin in Vardar. V Neaplju je bila milijonska dirka pa V. N. Švedke. Zmagal je Alari (Orlandi) v izredno dobrem času: 1'18"6! Sledita Calcante in Campus.

Tudi na tržaškem Montebellu je bila v nedeljo vrsta zanimivih dirk. Največja dirka je bila polmiliionska nagrada meseca Marca na razdalji 2050 m. Zmagal je povsem pričakovano hitri Gipeppe (Mazzuchini) v povprečnem času 1'22"0, pred Desaixom in Santonejem.

V ostalih tržaških dirkah so zmagali: Brech, Irziabella, Agile, Narbruna, Deita, Olinto in Boon.

ŽENA IN DOM

Moda za vas

Tale članek je namenjen kmečki ženi. Naslov »Moda za vas« tokrat ni prav umesten, ker ne bom govorila o zadnjih novostih mode, o kozmetiki ali o najnovejših pričeskah, ker bi mi kmečke žene dejale, da potem pravzaprav nič ne vem o njihovem življenju, kjer ni časa za take »neumnosti«. Zato bom ponovila nekatere nasvete, s katerimi bi rada vzbudila tudi v ženski, ki ves dan dela, željo, da ne pozabi, da je ženska, da ji je potrebna vsaj najbolj elementarna nega, da si vzame vsaj nekaj minut časa samo zase, da se moralno dvigne in spet dobi zaupanje vase.

Pri kmečki ženi najbolj trpijo roke. Veliki slikarji so uprizarjali otrdele in razpokane roke ljudi, ki imajo opravka z zemljo. Zdaj smo v 20. stoletju in malo napredka bi bilo želeči tudi tu. Zakaj se pri nekaterih delih ne bi posluževale gumijastih rokavic? V začetku bo malo nerodno, a privadile se boste in opravljale delo prav tako večje. Najbolj važno pa je, da pomagate vašim rokam pred spanjem: dobro jih umijte in vsak večer namažite z mastno kremo, da se koža cmehča (za to je dober glicerin) in da izsušena gornja koža spet postane pravilno mastna.

Za danes naj bo dovolj, prihodnjič pa nekaj nasvetov glede oblačila.

MM

Razgovor med nami

Moj mož je silno zaspan in neodločen t.p. Star je komaj 31 let, pa se mu nič ne ljubi, k vsemu ga moram siliti, njemu je vse čisto vseeno. Nič ga ne zanima, niti šport, niti politika, niti da bi kaj »ekstra« zaslužil za družino. Najrajši bi vedno spal. Meni gre to zelo na živce. Nikamor se mu ne ljubi iti, niti ob nedeljah. Vse nedelje prebije-

mo doma. Kako bi ga pripravila do tega, da bi se začel zanimati za kakšno stvar? Niti preobleči se mu ne ljubi.

Delavska žena

V današnjem razburkanem življenju je skoro nemogoče biti apatičen, posebno pri 30 letih, saj te življenje samo potegne za seboj. Če pa je kdo bolj zaspane »sorte«, ga je treba včasih malo suniti, da se zbudi. Če mu ni do športa in politike, ga bo morda zanimal vrt, če ga seveda imate; kupite mu kakšno dobro knjigo za večerno branje, za nedelje pa vzemite sama iniciativo v roke, lepo se oblecite in mu navdušeno predlagajte, da je vreme lepo in da je treba iti na sprehod. Če vas ima rad, vam ne bo odrekal, in potem bo tudi njemu prišlo v navado, da se ob nedeljah malo razvedri.

Kaj naj naredim s fantom, ki me nikakor ne če pustiti? Bojim se, da mi bo kaj naredil. Ze večkrat je zagrozil, da me bo rajši ubil, kakor da bi ga pustila. Dejansko med nama ni bilo bogvečesa, z moje strani samo nekaj simpatije, ki ni trajala dolgo, zaradi njegovega grobega značaja.

Miriam

Kdaj nekdo grozi, samo da bi ustrahoval, in kdaj nekdo lahko grožnja tudi izvrši, je kajpada težko uganiti. Ker pa upam — kajti nasprotno bi spadalo pod vprašanje duševne neuravnovesnosti — da je človek, katerega nameravaš pustiti, tip prve vrste, mu mirno, brez žaljenja, razloži, da čutiš do njega premalo, da bi še hodila z njim. Predvsem ne pokaži, da se ga bojiš, a tehtaj besede, da ne pride do neprijetnega prepira.

mart ina

Javljava žalostno vest, da je 14. t. m. preminul v Ljubljani slovenski skladatelj in naš vipavski rojak

msgr. Stanko Premrl

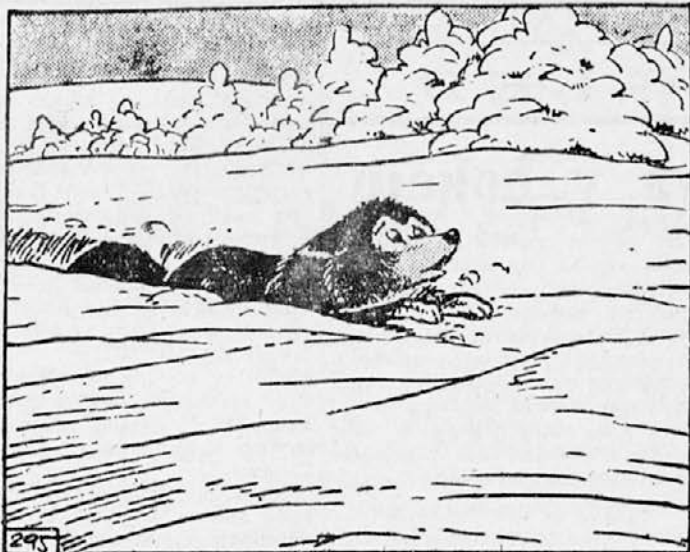
Pogrebni obred je bil 17. t. m.

Za rodbino
prof. Rafko in župnik Stanko Premrl

Gorica, 18. marca 1965

B
A
R
E
E

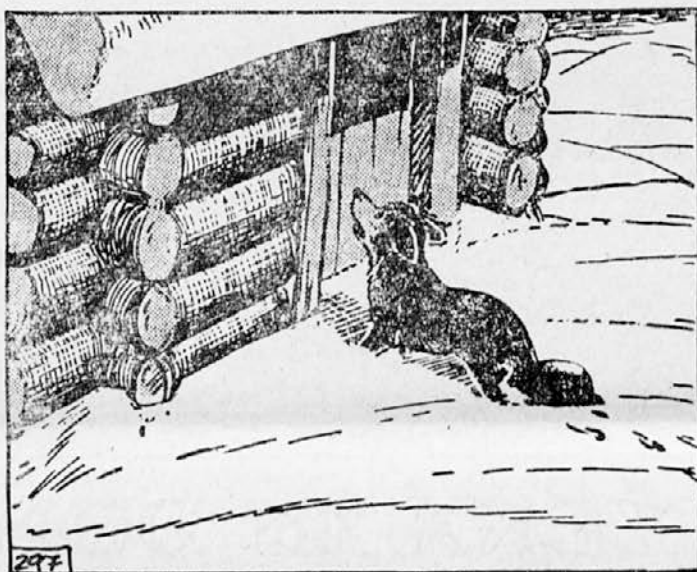
Po povesti
O. Curwooda
riše
Miki Muster

295. V prelepi jasni noči se je Baree domislil tretje možnosti. Če Nepees ni ob pasteh, potem gotovo prenočuje v eni od obeh kolibic, ki ju je bil Pierrot zgradil na svojem lovskem področju. Tekel je neutrudno naprej, čeprav je bil sneg globok in se je Baree včasih do glave pogreznil vanj. Oddaljeno zavijanje volkov ga ni motilo.

296. Tako je pretekel dobrih petnajst milj in o polnoči prišel na jaso, kjer je Pierrot zgradil svojo prvo kočo. Na robu gozda se je ustavil. Več kot minuto je z dvignjenimi ušesi prisluškoval, pazljivo ovohaval zrak, gledal in čakal. Bilo je vse tiho, iz nizkega dimnika se ni kadilo in edino okencev koči je bilo temno.

297. Razočaranje je potrl Bareeja. Zaman je iskal ves dan! Naenkrat je postal utrujen. Zavlekel se je do kolibe. Sneg je zamedel vrata. Baree je zacvilil. To ni bilo več zaskrbljeno, raziskujoče cviljenje. Iz grla so se mu izvili glasovi žalosti in obupa. V snežnem zametu si je izkopal jamo in v njej predremal ostanek noči.

298. Zjutraj je nadaljeval pot. Ni več živahno tekal. Zalostno je spodvil rep, kakor da bi bil bolan. Upanje, da bo našel Nepees, je izginjalo. Vendar se je vseeno napotil proti drugi Pierrotovi kolibi. Raziskoval je tudi nastavljene pasti. Našel je veliko zajcev in ni hodil lačen. Ko je našel kolibo prazno, ni bil preveč razočaran.

299. Vrnil se je nazaj na Grey Loon, k Nepeesinemu domu. Potoval je počasi. Na pogorišču ni opazil nobenih sprememb. Nekaj dni je preživel v prazni pasji ogradi in še vedno iskal Nepees. Iskal je brez posebnega upanja, hoja od pogorišča do prepada in do šotorčka mu je postala vsakdanja navada. Nekega dne je to opustil.

300. Preselil se je v šotor in spal na odejah, s katerimi se je bila pokrivala Nepees. Tu je preživel zimo. Živel je kot osamljen izgnanec in iz dneva v dan je postajal bolj podoben volku. Preživljal se je z lovom in postajal vedno močnejši nasprotnik jelenov, losov in drugih velikih živali. Razvijal se je v orjaka svoje pasme.